

KO SORODNIKI PRISKOČIJO NA POMOČ

// Monika Možina

Dolgorepka (*Aegithalos caudatus*) je majhna družabna ptica, za katero je značilno skupinsko gnezdenje. V zimskem času jih pogosto opazimo v manjših skupinah, ki jih sestavljajo večinoma člani družine. Zgodaj spomladi dolgorepke tvorijo monogamne pare. Uspešnost gnezdenja je pri njih nizka zaradi visoke stopnje plenjenja, zato je veliko parov neuspešnih. Ti zgodaj v sezoni poskušajo ponovno najti partnerja in gnezdit. Če jim to ne uspe, postanejo pomočniki pri enem izmed uspešnih parov. Pomočniki so običajno sorodniki gnezdečega samca, ki se med seboj poznajo po značilnih oglašanjih.

V DRUŽINI DOLGOREPK

Dolgorepke so raziskovali v Veliki Britaniji v letih 2015–2017. Gnezdeče pare so najprej barvno obročkali za lažje prepoznavanje med opazovanjem. Ko so bili njihovi mladiči stari 11 dni, so označili tudi njih. Vedenje v gnezduh so spremljali na dva dni; od drugega dneva, ko so se mladiči izvalili (pri dolgorepkah se izvalijo vsi mladiči hkrati), pa do dneva, ko so lahko poleteli, to je običajno 16. ali 17. dan, oziroma do propada gnezda v primeru neuspešnega gnezdenja. Osredotočili so se tudi na analizo podobnosti klicev med pomočnikom in samcem gnezdečega para.

ZAKAJ POSTATI POMOČNIK

Življenje v skupini ima svoje prednosti in slabosti. Prednost je manjša možnost uplenitve in večja učinkovitost pri iskanju hrane, gnezdenju ipd. Na drugi strani pa lahko pride do hitrejšega prenosa okužb z zajedavci in večjega tekmovanja za enake vire hrane. Kljub vsemu ima pri dolgorepkah povezovanje v skupino s sorodniki več prednosti kot slabosti. Pomočniki pozitivno vplivajo na uspešnost gnezdenja. Ta se pokaže na večji gnezditveni uspešnosti staršev, saj pomočniki porazdelijo energetski vložek, ki je potreben pri skrbi za potomstvo. Raziskave so po-

kazale, da se z večjim številom pomočnikov poveča število preživelih mladičev. Pomočnik od tega nima neposrednih koristi, je pa v nasprotju z neuspešnimi gnezditvi, ki ne postanejo pomočniki, zanj večja možnost preživetja. Sodelovanje pomočnika pri gnezditvi ni napovedljivo, saj je to, da postaneš pomočnik, v rokah narave - posledica nepredvidljivih dogodkov. Pomočnik sodeluje le kratek čas. Člani skupine pri dolgorepkah se med seboj pogosto prepoznavajo z oglašanjem. Kontaktni klici posameznikom povedo informacijo o lokaciji in identiteti klicatelja. Potrdili so tudi pozitivno povezavo med podobnostjo klicev in sorodnostjo, kar nakazuje, da znajo ločevati klic sorodnika od klica tujca ter da se neuspešni gnezditvi prednostno odločijo pomagati tistim, katerih klic je podoben njihovemu. Mladiči se klicev »domačih« naučijo že zgodaj v razvoju. Podobnost klicev pa ni glavni dejavnik ločevanja med sorodniki, pomembno je tudi prepoznavanje sorodnikov po videzu.

POMOČ SORODNIKOV

Raziskovalci so ugotovili, da so pomočniki prednostno pomagali sorodnim dolgorepkam, vendar so bile tudi izjeme. Nekateri pomočniki so pomagali tudi nesorodnim osebkom, ker so imeli podobne klice. To bi lahko bila posledica napačne prepoznavne pomočnikov kot sorodnikov s strani mladičev, poleg tega pa je vzajemna pomoč pri dolgorepki zaradi visoke smrtnosti redka, zato večinoma poteka med družinskimi člani.

POMOČNIKI V SVETU PTIC

Prve raziskave sodelovanja ptic so naredili na floridskih modrih šojah (*Aphelocoma coerulescens*), ki imajo stalne, monogamne pare s pomočniki, navadno brati in sestrami novih potomcev. Skupinsko gnezdenje je značilno tudi za eno naših najbarvitejših ptic, čebelarja (*Merops apiaster*).

Par **DOLGOREPK** (*Aegithalos caudatus*) je bolj uspešen pri gnezditvi, če ima ob sebi negnezdeče pomočnike.

foto: **Matej Vranič**